

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum de charitate sint danda præcepta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Vtrum de charitate debeat dari aliquod praeceptum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod de charitate non debeat dari aliquod praeceptum. charitas. n. imponit modum actibus omnium uirtutum, de quibus dantur praecepta, cum sit forma uirtutum, ut supra dictum est. sed modus non est in praecepto. ut communiter dicitur. ergo de charitate non sunt danda praecepta.

¶ 2. Praet. Charitas, quae in cordibus nostris per Spiritum sanctum infunditur, facit nos liberos. quia ubi Spiritus Domini, ibi libertas, ut dicitur. sed obligatio, quae ex praeceptis nascitur, imponit, quia necessitatem imponit. ergo non sunt danda praecepta.

¶ 3. Praet. Charitas est praecipua inter omnes ad quas ordinantur praecepta, ut ex hoc patet. Si ergo de charitate dantur aliqua praecepta, ponitur in inter praecipua praecepta, quae decalogi: non autem ponitur inter praecepta sunt de charitate danda.

SED CONTRA. Illud quod Deus recipit cadit sub praecepto: requirit autem Deus uoluntatem cum, ut dicitur Deut. 10. ergo de dilectionis, quae est dilectio Dei, sunt danda praecepta.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra praecipit importat rationem debiti. In tantum cadit sub praecepto, in quantum hic ratio. Est autem aliquid debitum dupliciter. Vt scilicet modo per se bonum. Per se quidem debet unoquoque negotio id, quod est finis, nempe per se bonum. Propter aliud autem debet, quod ordinatur ad finem, sicut medicus praecipit, ut sanetur: propter aliud autem, ut sanetur ad sanandum. Finis autem spiritualium motuum uiniatur Deo, quod fit per charitatem. ordinantur, sicut ad finem, omnia que pertinent ad rituales uita. Vnde et Apostolus dicit ad Rom. 12. praecepti est charitas de corde puro, & fide non ficta. Omnes. n. uirtutes, quibus dantur praecepta, ordinantur ad puritatem coram a turbidibus passionum, si uirtutes circa passionem: uel saltem ad habendam scientiam, sicut uirtutes, quae sunt circa ad diuinum cultum: & haec tria requiruntur ad diuinum Deum. Nam cor impurum ad Deum abstractabitur per passionem inclinante. Scientia uero mala facit horrere deum. timorem Deo. Fides autem ficta trahit ad id, quod de Deo fingitur, separans a diuina ueritate. In quolibet autem genere deum potius est eo quod est propter aliud. Ergo praeceptum est de charitate, ut dicitur supra.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod praecipuum dicitur, cum de ceteris praeceptis modus dilectionis non cadit. In tantum quae dantur de aliis actibus uirtutum, ut praecepto, Honora patrem tuum & matrem non cadit, quod hoc ex charitate fiat. Charitas dilectionis sub praeceptis specialibus.

prohibendi non sola cura ne non. Estra subtrahantur, sed ne rapietes non sua, semetipsos perdant. Et per hoc patet solutio ad Primum.

AD SECUNDVM dicendum, quod si passim permittetur malis hominibus, ut aliena raperent, vergeret hoc in detrimentum ueritatis, uirtutis & iustitiae. Et ideo non oportet propter quodcumque scandalum temporalia dimitti.

AD TERTIVM dicendum, quod non est de intentione Apostoli monere, quod cibis totaliter propter scandalum dimittatur, quia sumere cibum est de necessitate salutis: sed quod talis cibus est propter scandalum dimittendus, secundum illud 1. ad Corin. octauo. Non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem meum scandalizem.

AD QUARTVM dicendum, quod secundum Augustinum in libro de sermone domini in monte, illud praeceptum domini est intelligendum secundum praeparationem animi, ut scilicet homo sit paratus prius pati iniuriam, vel fraudem, quam iudicium subire, si hoc expediat. Quandoque tamen non expedit, ut dicitur est. Et similiter intelligendum est uerbum Apostoli.

AD QUINTVM dicendum, quod scandalum quod vitabat Apostolus, ex ignorantia procedebat Gentilium, qui hoc non conuenienter: & ideo ad tempus abstinentum erat, ut prius instruerentur hoc esse debitum. Et ex simili causa Ecclesia abstinet a decimis exigendis in terris, in quibus non est consuetudo decimas soluere.

QVAESTIO XLIIII.

De praeceptis charitatis, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de praeceptis charitatis. ET CIRCA hoc quaeruntur octo.

¶ Primo, Vtrum de charitate sint danda praecepta.

¶ Secundo, Vtrum unum tantum, vel duo.

¶ Tertio, Vtrum duo sufficiant.

¶ Quarto, Vtrum conuenienter praecipatur, ut Deus ex toto corde diligatur.

¶ Quinto, Vtrum conuenienter addatur, ex tota mente, &c.

¶ Sexto, Vtrum praeceptum hoc possit in uita ista impleri.

¶ Septimo, De hoc praecipio, Diliges proximum tuum sicut teipsum.

¶ Octauo, Vtrum ordo charitatis cadat sub praecepto.

Lib. 1. c. 54. 35. & 36. 10. mo 4.

In soluz. ad 2.

In responsione ad ultimum in eodem articulo aduerte, quod ex hoc, quod Ecclesia non differt exactiorem decimarum in Italia usque ad admodum, sed simpliciter non petit, ne populi inuasiueri, & infirmi scandalizentur, satis datur intelligi, quam parum ab Ecclesia debent temporalia aestimari, & quam facile debeat talia dimittere, ne fideles incidant in tentationem, & in laqueum diaboli.

Spey quasi. quadragesima quarta articulum primum.

IN ar. 1. q. 44. scito, quod charitatem praecedunt dispositiones ex natura quidem iure duae partes iustitiae. scilicet declinare a malo, & facere bonum: ex diuino autem iu-

AD SECUNDVM Dicendum, quod obligatio precepti non opponitur libertati, nisi in eo, cuius mens aucterit ab eo, quod precipitur, sicut patet in his, qui ex solo timore precepta custodiunt: sed preceptum dilectionis non potest impleri, nisi ex propria voluntate, & ideo libertati non repugnat.

AD TERTIVM Dicendum, quod omnia precepta decalogi ordinantur ad dilectionem Dei, & proximi: & ideo precepta charitatis non fuerunt connumeranda inter precepta decalogi, sed in omnibus includuntur.

ARTICVLVS II.

Utrum de charitate fuerint danda duo precepta.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod de charitate non fuerint danda duo precepta. Precepta enim legis ordinantur ad uirtutem, ut supra dictum est: sed charitas est una uirtus, ut ex supra dictis patet: ergo de charitate non fuit dandum nisi unum preceptum.

¶ 2 Præ. Sicut ¶ Au. dicit in lib. de doctr. christ. Caritas in proximo non diligit, nisi Deum: sed ad diligendum Deum sufficienter ordinatur per hoc preceptum, Diliges dominum Deum tuum: ergo non oportuit addere aliud preceptum de dilectione proximi.

¶ 3 Præ. Diuersa peccata diuersis preceptis opponuntur: sed non peccat aliquis prætermittens dilectionem proximi, si non prætermittat dilectionem Dei, quin immo dicitur Luc. 4. Si quis uenit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suam, non potest meus esse discipulus: ergo non est aliud preceptum de dilectione Dei, & de dilectione proximi.

¶ 4 Præ. Apostolus dicit ad Ro. 13. Qui diligit proximum, legem impleuit: sed non impletur lex nisi per obseruantiam omnium preceptorum, ergo omnia precepta includuntur in dilectione proximi. sufficit ergo unum preceptum de dilectione proximi, non ergo de hoc debet esse duo precepta charitatis.

SED CONTRA est, quod dicitur i. 10. 4. Hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligit fratrem suum.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, cum de preceptis ageretur, hoc modo se habent precepta in lege, sicut propositiones in scientiis speculative, in quibus conclusiones uirtute continentur in primis principiis. Vnde qui perfecte cognosceret principia secundum totam suam uirtutem, non opus haberet, ut eis conclusiones seorsum proponerentur, sed quia non omnes, qui cognoscunt principia, sufficiunt considerare quicquid in principiis uirtute continetur, necesse est propter eos, ut in scientiis ex principis conclusiones deducantur. In operabilibus autem, in quibus precepta legis nos dirigunt, finis habet rationem principii, ut supra dictum est. Dilectio autem Dei finis est, ad quem dilectio proximi ordinatur: & ideo non solum oportet dari preceptum de dilectione Dei, sed & de dilectione proximi per minus capaces, quod non de facili considerat unum horum preceptorum sub alio contineri.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod licet charitas sit una uirtus, habet tamen duos actus, quorum unus ordinatur ad alium sicut ad finem. Precepta autem dantur de actibus uirtutum, & ideo oportuit esse plura precepta charitatis.

AD SECUNDVM Dicendum, quod Deus diligitur in proximo, sicut finis in eo, quod est ad finem: & tamen oportuit de utroque explicite dari precepta, ratione iam dicta.

AD TERTIVM Dicendum, quod id quod est ad

finem, habet rationem boni ex ordine ad finem, & secundum hoc est recedere ab eo, habet rationem mali, & non aliter. AD QUARTVM Dicendum, quod in dilectione proximi includitur dilectio Dei, sicut finis in eo, quod est ad finem: & conuerso: & tamen oportuit utrumque preceptum explicite dari, ratione iam dicta.

In corp. ar.

ARTICVLVS III.

Utrum sufficiant duo precepta charitatis.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod non sufficiant duo precepta charitatis. Precepta enim dantur de actibus uirtutum. Actus autem secundum obiecta distinguuntur. Cum ergo homo quatuor debeat ex charitate diligere, scilicet Deum, seipsum, proximum, & corpus proprium, ut ex supra dictis patet, uidetur, quod quatuor debeant esse precepta charitatis: & sic duo non sufficiunt.

¶ 2 Præ. Charitatis actus non solum est dilectio, sed gaudium, pax, beneficentia: sed de actibus uirtutum sunt danda precepta: ergo duo precepta charitatis non sufficiunt.

¶ 3 Præ. Sicut ad uirtutem pertinet facere bonum, ita & declinare a malo: sed ad faciendum bonum inducimur per precepta affirmatiua, ad declinandum a malo per precepta negatiua: ergo de charitate fuerint danda precepta non solum affirmatiua, sed etiam negatiua: & sic duo precepta predicta charitatis non sufficiunt.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit Matt. 22. in his duobus mandatis tota lex pendet, & propheta.

RESPON. Dicendum, quod charitas, sicut supra dictum est, est amicitia quedam. Amicitia autem ad alterum est. Unde ¶ Gre. dicit in quadam Homil. Caritas minus, quam inter duos, haberi non potest. Quod autem ex charitate aliquis seipsum diligit, supra dictum est. Cum autem dilectio, & amor sit boni, bonum autem sit uel finis, uel id quod est ad finem, conuenienter de charitate duo precepta sufficiunt. Vnum quidem, quo inducimur ad Deum diligendum sicut finem, aliud autem quo inducimur ad diligendum proximum propter Deum, sicut propter finem.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut ¶ Aug. dicit in 1. de doctr. christ. Cum quatuor sint ex charitate diligenda, de secundo & quarto, id est de dilectione sui, & corporis proprii, nulla precepta danda erant. Quia tunc unum n. homo excidat a charitate, remanet illi dilectio sui, & dilectio corporis sui. Modus autem diligendi præcipiendum est homini, ut, si se ordinate diligit, & corpus proprium: quod quidem fit per hoc, quod homo diligit Deum, & proximum.

AD II. dicendum, quod alii actus charitatis consequuntur ex actu dilectionis, sicut effectus ex causa, ut ex supra dictis patet: unde in preceptis dilectionis uirtute includuntur precepta de aliis actibus. Et tamen propter tardiores inueniuntur de singulis explicite precepta tradita. De gaudio quidem Phil. 4. Gaudete in domino semper. De pace autem ad Hebr. 12. Pacem sequimini cum omnibus. De beneficentia autem ad Galat. ult. Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. De singulis beneficentiae partibus inueniuntur precepta tradita in sacra scriptura, ut patet diligenter consideranti.

AD III. dicendum, quod plus est operari bonum, quam uitare malum: & ideo in preceptis affirmatiuis uirtute includuntur precepta negatiua. Et tamen explicite inueniuntur precepta data contra uitia charitati opposita. Nam contra odium dicitur Leuit. 19. Ne odetis fratrem tuum in corde tuo. Contra accidiam dicitur Eccl. 5. Ne accideris in uinculis eius. Contra inuidiam Gal. 5.

Secunda Secunda S. Thomae. O 4 Non

3. contra c. 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150.

q. 23. art. 1. ¶ Hom. 17. 7 Euangel. in princ. ¶ q. 25. ar. 4.

11. c. 12. & 26. in princ. tom. 5.

q. 28. art. 1. & q. 29. art. 4.

D. 103.